

การประเมินเพื่อการเรียนรู้ Assessment for Learning

สมาพร มณีอ่อน*

บทคัดย่อ

การประเมินผลเป็นธรรมชาติ เป็นพลวัตในห้องเรียน การจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินต้องไปด้วยกัน เครื่องมือและวิธีการที่ใช้มีหลากหลายประเภท แต่ไม่ได้หมายความว่าครูจะต้องใช้ทุกแบบ แต่ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ กิจกรรมการสอน พฤติกรรมของนักเรียน และสภาพของสถานการณ์จริงของการเรียนรู้ ณ ขณะนั้น ซึ่งครูต้องเลือกเป็นและเลือกให้เหมาะสม จึงจะเป็นการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ปัญหาของการประเมินระหว่างเรียน พบว่า นักเรียนไม่กล้าถามคำถาม ครูอาจแก้ไขด้วยการให้นักเรียนแบ่งกลุ่มและช่วยกันระดมเขียนข้อคำถามลงในกระดาษ โดยผ่านการทำงานเป็นทีม ถ้านักเรียนไม่มีคำถาม ครูก็ต้องกระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถามขึ้นมา ว่าสิ่งที่เขาไม่รู้เขาไม่รู้อะไร การตั้งคำถามเป็นกลยุทธ์การสอน (Progressive Inquiry) ประเทศฟินแลนด์ใช้ทักษะการตั้งคำถามในการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่แตกต่างกันไปตามประเด็นปัญหาซึ่งการทำงานเป็นทีมก็จะช่วยสื่อสารในด้านการคิด สำหรับทักษะการประเมินตนเองและประเมินเพื่อน ครูจะต้องออกแบบให้นักเรียนฝึกฝนจึงจะมีทักษะนี้

การประเมินเพื่อการเรียนรู้ ต้องทำอย่างจริงจัง ค่อย ๆ เปลี่ยนวิธีคิดของครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การสอนและการประเมินต้องมีการวางแผนให้ไปด้วยกัน ต้องพยายามทำความเข้าใจและสร้างความตระหนักให้ครูเห็นว่า ถ้าเปลี่ยนแปลงวิธีประเมินจะทำให้การเรียนรู้ดีขึ้น ให้ครูเข้าใจว่าการประเมินคือการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ไม่ใช่การจัดอันดับ การประเมินจึงเป็นทุกอย่างตั้งแต่การปรับปรุงพัฒนาเพื่อการเรียนรู้ เป็นเทคนิคการสอน หรือเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ที่ผ่านมา การประเมินระหว่างเรียน (Formative Assessment) ของครูส่วนใหญ่มุ่งที่การเก็บคะแนน ครูและนักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการวัดและประเมินผล ถ้าครูมีความรู้ความสามารถในการวัดผล ทั้งการประเมินระหว่างเรียน (Formative Assessment) และการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Summative Assessment) ก็จะเป็นปัจจัยที่มีผลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน และในงานวิจัย OECD (2006) พบว่า การประเมินเพื่อการเรียนรู้ และการประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างแท้จริง

* ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

Abstract

Assessment was dynamic and natural for learning process in the classroom and should be coincided with measurement. Although there was a variety of tools and strategies of assessment, teachers did not need to use all of them depending on learning objectives, activities, learners' behaviors and actual learning situations. Teachers had to concern on authentic assessment with reasonable and appropriate selection. The problem was found that learners' questioning in the classroom was lacked, teachers could solve it by grouping, brainstorming curious questions and writing to teachers through teamwork. Teachers could also encourage learners to question by asking learners about what they did not know. Questioning was progressive inquiry strategies. In the case in Finland, questioning skills were applied into science instruction with different ways according to science problems. Teamwork would help learners to communicate each other in groups and improve thinking skills. Self-assessment and peer-assessment should be designed for practicing learners to improve questioning skills.

Assessment for learning need to do seriously and change teachers and stakeholders perspectives. While instruction and assessment need to plan correspondingly. In addition, understanding and awareness of assessment for learning should be classified whether changing assessment methods would improve learning process. Encouraging teachers to be clear that assessment is learners' learning progress not being the ranking. Therefore, assessment would be overall in learning process: developing for learning, being teaching techniques, or being tools for learning. In the recent years, typical formative assessment was emphasized on scoring, teachers and learners lacked of clear understanding on assessment. If teachers were knowledgeable on both formative and summative assessment, it would impact directly to quality of learning and research from OECD (2006) stated that assessment for learning and progressive assessment for learning influenced learners' achievement.

บทนำ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นเรียน เป็นการวัดและประเมินที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนรอบด้าน ในอดีตที่ผ่านมาครูมักวัดและประเมินผลด้วยแบบทดสอบ และแบบฝึกหัดในหนังสือจากสำนักพิมพ์ เป็นการวัดในระดับสมรรถภาพขั้นต่ำ คือความรู้ ความจำเป็นส่วนใหญ่ วัดไม่ตรงกับมาตรฐานและตัวชี้วัดที่หลักสูตรกำหนด ขาดการบูรณาการและเชื่อมโยงไปสู่ชีวิตจริง การจัดการเรียนรู้ไม่ได้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดและประเมินตาม

สภาพจริงเป็นไปอย่างไม่มีคุณภาพ ขาดทักษะและเทคนิควิธีการประเมินในระหว่างเรียนที่เป็นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) การจัดให้มีการประเมินตนเอง/ประเมินเพื่อน การให้ข้อมูลย้อนกลับ การมอบหมายให้นักเรียนสร้าง หรือจัดทำชิ้นงาน/ภาระงานที่มีคุณค่า และมีความหมาย การใช้คำถามสำคัญที่กระตุ้นการคิด ครูยังปฏิบัติได้น้อย จึงทำให้ความสามารถด้านการคิดที่เป็นความสามารถพื้นฐานที่ต้องใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ไม่เกิดขึ้น จึงเป็นที่มาของคุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ตกต่ำอยู่ในขณะนี้

เนื้อหา

การประเมินในศตวรรษที่ 21 จะปรับเปลี่ยนจากการถามเพียงความรู้ ความจำและกระบวนการที่ไม่มีความต่อเนื่อง ไปสู่การแสดงถึงความเข้าใจผ่านการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะประสบการณ์ทั้งหลายผ่านบริบทที่หลากหลาย คำว่าโลกแห่งความเป็นจริงจะเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการประเมิน เช่นเดียวกับการประเมินด้วยตนเอง

ทักษะการรู้ (ทัน) (Literacy) ในข่าวสารแสดงโดยการที่เด็กสามารถจัดการกับประเด็นที่เป็นสภาพจริงในโลกจากสภาพแวดล้อมจนถึงความยากจนที่ยกมาให้เรียนรู้และประเมินการใช้เทคโนโลยีและสื่อผสมที่มีอยู่ในปัจจุบัน ออกแบบและสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ วิชิต การโฆษณา สร้างเอกสาร หนังสือ สารคดี และอื่นๆ นำเสนอต่อผู้ชมจริงๆ เพื่อให้ตระหนักว่า สามารถสร้างสรรค์และเปลี่ยนแปลงสังคมให้ไปสู่สิ่งที่ตั้งใจได้ เรียนรู้ที่จะเป็นประชากรที่มีส่วนร่วม และดำรงความเป็นประชากรของชุมชนแต่ละระดับตั้งแต่เด็กจนถึงอนาคตที่เราไม่สามารถคาดเดาได้ว่าจะเป็นอย่างไร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556: 24)

ด้วยเหตุที่ใช้สภาพจริงในการประเมินความคิดของเด็ก คาดหวังว่า ผลการประเมินจะชี้ให้เห็นถึงความสามารถที่จะอยู่ในโลกนี้ในอนาคตได้และเมื่อเป็นดังนั้น การสร้างสรรค์จะมากขึ้นเพื่อสิ่งที่ดีในชีวิตของเขาเอง การประเมินจะต้องมีบทบาทสำคัญในการสร้างมาตรฐานที่ทำลาย และมีผลต่อหลักสูตรทุกระดับ ทั้งในท้องถิ่น ประเทศ และโลก เป็นมาตรฐานที่ทำให้เกิดความท้าทายต่อหลักสูตรและการเรียนการสอนว่า จะต้องเรียนรู้อะไร จะเรียนรู้อย่างไร และโรงเรียนจะต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารจัดการอย่างไร จึงจะตอบสนองต่อความต้องการจำเป็น

(Needs) ของสังคม และเศรษฐกิจของเด็กที่จะต้อง (เติบโตขึ้นมา) เผชิญหน้าในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556: 24)

ในยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร ยุคของแท็บเล็ต (Tablet), ไอโฟน (i-Phone), ยูทูบ (Youtube), เฟสบุ๊ค (Facebook) ฯลฯ ซึ่งในยุคนี้ ความรู้อยู่แค่ปลายตาและนิ้วสัมผัสนั้น การประเมินจึงอยู่ที่การประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม ต้องสามารถใช้เหตุผล และวิจารณ์ญาณในการแยกแยะข้อมูลข่าวสารที่ทับถมเข้ามา เพื่อนำมาใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสร้างสรรค์ เด็กได้รับข่าวสารลักษณะใด จากที่ใด ในสภาพแวดล้อมอย่างไร สิ่งที่จะนำมาประเมินว่า เด็กมีความสามารถที่จะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ วิเคราะห์ ประเมินค่า และสังเคราะห์ได้หรือไม่ จึงต้องมีที่มา และลักษณะที่สอดคล้องกัน ที่สำคัญคือ เป็นการประเมินความสามารถในการนำไปใช้เพื่ออนาคต การประเมินต้องคิดออกไปข้างนอกห้องเรียน ที่บ้าน ที่ทำงาน ที่สังคมจะต้องเจอทุกวัน มีปัญหาอะไรบ้างในแต่ละบริบทที่ต้องเจอ และแก้ไขหรือพัฒนา และต้องทำในฐานะอะไร ของลูก ของผู้ซื้อ ของผู้ขาย หรืออะไร สถานการณ์ที่เป็นสิ่งเราต้องเป็นสถานการณ์ในศตวรรษที่ 21 ที่ให้ใช้ทักษะการคิดเพื่อแสดงผลการคิดในระดับต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556: 24-26)

การประเมินในศตวรรษที่ 21 จึงต้องเป็นการประเมินที่ต่อเนื่อง เป็นการประเมินที่ไม่เน้นประเมินการเรียนรู้ (Assessment of Learning) แต่จะบูรณาการการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning/ Learning Feedback) และการประเมินที่เป็นการเรียนรู้ (Assessment as Learning) ไปด้วย เช่น ประเมินเพื่อให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำงานเป็นทีม เรียนรู้ในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ด้วยการทำงานที่ซับซ้อนเรียนรู้ในการพูดเพื่อการสื่อสารเรียนรู้ในการเขียนเพื่อการสื่อสารให้เรียนให้รู้เรื่องเทคโนโลยี และการใช้ประโยชน์พัฒนา

ความเป็นประชากรที่ดี จากหน้าที่ของพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและโลก เรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพในสภาพจริง

ทั้งนี้ การประเมินจะมีทั้งประเมินความก้าวหน้า และสรุปรวม การประเมินสรุปรวมจะหลอมรวมทุกสิ่งที่ได้มีการประเมินเพื่อการเรียนรู้เป็นส่วนๆ มาแล้ว และด้วยหลักการประเมินเพื่อการเรียนรู้ จะเน้นการประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยใช้การประเมินตนเองเป็นหลักที่สำคัญอันจะเป็นการสร้างคนที่สามารถนำตนเอง (Self-directed Learners) ได้ในสังคมแห่งอนาคต แนวคิดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) เป็นกระบวนการในการค้นหาและตีความหมายหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้โดยนักเรียนและครูเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับการเรียนรู้ของนักเรียน เป้าหมายการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะต้องบรรลุ และการบรรลุเป้าหมายที่ต้องไปให้ถึงนั้นทำอย่างไร การประเมินเพื่อการเรียนรู้จึงเป็นองค์ประกอบหลักของการเรียนรู้และการสอน การประเมินนี้มีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับครูในการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลการพัฒนาในตัวผู้เรียนแต่ละคนอย่างดีที่สุด การประเมินตามแนวคิดนี้ ครูจะเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เรียนรายบุคคลเพื่อกระตุ้นและช่วยเหลือผู้เรียนให้บรรลุผลการเรียนรู้ตามเป้าหมายในขั้นต่อไป นั่นคือการประเมินเพื่อการเรียนรู้จะเป็นหัวใจสำคัญว่าผู้เรียนจะต้องทำอย่างไร หรือเรียนรู้อย่างไร หลังจากที่อยู่ผลการประเมินของตนเองแล้ว หลักการประเมินเพื่อการเรียนรู้ของ สติกกิน และคณะ (Stiggins R. J., Arter J., Chappuis J and Chappuis, 2002: 42-45) ประกอบด้วย คำถาม 3 คำถาม และกลยุทธ์ 7 ประการ ได้แก่ คำถามที่ 1: Where am I going? 1) จัดทำเป้าหมายของการเรียนรู้ให้ชัดเจน นักเรียนเข้าใจได้ 2) ให้นักเรียนแสดงตัวอย่างของงานที่ดีและไม่ดี คำถามที่ 2: Where am I now? 3) ให้ข้อมูล

ย้อนกลับบ่อย ๆ 4) สอนให้นักเรียนรู้จักประเมินตนเอง และสร้างเป้าหมายการเรียนรู้ คำถามที่ 3: How can I Close the gap? 5) ออกแบบการสอนให้เน้นเนื้อหา ย่อยๆ ทีละเรื่อง 6) สอนให้นักเรียนแก้ไข ปรับปรุงงานหรือการเรียนรู้ของตน 7) กระตุ้นให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ตรวจสอบความก้าวหน้าของตนเอง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น

นอกจากนั้น ทอมลินสัน (Tomlinson, 2014: 10-14) ได้ให้ความเห็นว่าการประเมินระหว่างการสอน เป็นสะพานทางเชื่อมระหว่างแผนการสอนวันนี้ และวันพรุ่งนี้ ครูมักให้ความสำคัญกับการเก็บผลคะแนนนักเรียนมากกว่าการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ และจะพยายามที่จะให้นักเรียนตอบคำถามได้ถูกต้อง มากกว่าการตอบตามความคิดเห็น และการประเมินระหว่างการสอน สามารถพัฒนาทั้งการสอนและการเรียน ถ้าดำเนินการอย่างถูกต้องตามขั้นตอนทั้ง 10 ประการ ได้แก่

1. ทำความเข้าใจกับนักเรียนให้เข้าใจบทบาทว่าการประเมินจะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ เป้าหมายไม่ได้อยู่ที่ความสำเร็จของคะแนน แต่อยู่ที่ความก้าวหน้าของความรู้อยู่

2. ต้องมีความชัดเจนเกี่ยวกับผลลัพธ์ของการเรียนรู้ KUDs อะไรคือสิ่งสำคัญที่สุด ระหว่างการรับรู้ การเข้าใจ การทำได้ อาจมีการมอบหมายงานก่อนการประเมิน และทำการประเมินที่ต่อเนื่อง

3. สร้างห้องเรียนให้สอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียน ควรยืดหยุ่นในการประเมินระหว่างการสอน การประเมินสามารถทำได้หลากหลายรูปแบบ

4. ให้ผลสะท้อนกลับเป็นส่วนหนึ่งในการสอน จะทำให้นักเรียนเข้าใจเป้าหมายในการเรียนของตนเอง ผลสะท้อนกลับจะมีประโยชน์ ช่วยให้นักเรียนรู้ตัวเองว่าตัวเองควรพัฒนาอะไรและนักเรียนต้องเชื่อว่าครูใช้ผลการประเมินเพื่อช่วยให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายในการเรียน

5. ให้ผลสะท้อนกลับอย่างมีกัลยาณมิตร ผลสะท้อนกลับควรชัดเจน ตรงประเด็น ทำทนายเหมาะสมกับนักเรียน นักเรียนได้แนวคิดในการพัฒนาตนเอง การให้ผลสะท้อนกลับที่แตกต่างกันของนักเรียนแต่ละคน แต่ต้องมีความทำทนายเพื่อให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายได้

6. มีการประเมินอย่างสม่ำเสมอ ครูสังเกตว่านักเรียนทำอะไร และต้องการสิ่งใดมาเสริมสร้างความก้าวหน้า ครูเดินดูรอบ ๆ ขณะนักเรียนปฏิบัติภาระงาน คอยตอบคำถามเพื่อยืนยันความคิดของนักเรียน การประเมินต้องต่อเนื่องทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ประเมินทั้งรายบุคคลและแบบกลุ่ม

7. ส่งเสริมความสามารถด้วยการประเมินระหว่างการสอน นักเรียนเป็นผู้ประเมินตนเองประเมินเพื่อน มีส่วนร่วมในการสร้างเกณฑ์ และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบผลสะท้อนกลับจากเพื่อน จากครู ถามคำถามย้อนกลับเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจน เพื่อความก้าวหน้าของการเรียนรู้

8. มองหาแบบแผนการประเมินระหว่างการสอน ไม่อาจะระบุจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์หรือไม่

ผ่านเกณฑ์ ครูผู้สอนต้องหารูปแบบในการวางแผนการสอนครั้งต่อไปจากชิ้นงานหรือสิ่งที่นักเรียนทำ

9. วางแผนการสอนที่ครอบคลุมเนื้อหาที่จำเป็น และความต้องการของนักเรียน การประเมินระหว่างการสอน จะหมายถึงการออกแบบการสอนที่เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน และไม่ได้จบเมื่อประเมินเสร็จสิ้นลง บางกรณีการประเมินระหว่างการสอนระบุว่านักเรียนทุกคนในชั้นต้องฝึกฝนทักษะบางประเภทมากขึ้น

10. ทำกระบวนการข้างต้นซ้ำ การประเมินระหว่างการสอนควรทำอย่างสม่ำเสมอ มากกว่าทำบางช่วงเวลา ชั้นเรียนหลายชั้นมักสอนโดยปราศจากการคำนึงถึงพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคน เป็นการสิ้นเปลืองเวลา ทรัพยากร ศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ การประเมินเพื่อการเรียนรู้จึงเป็นการให้ข้อมูลสำหรับแผนการสอนในประสบการณ์ต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด ห้องเรียนเป็นระบบที่พึ่งพาซึ่งกันและกัน ได้แก่ คุณภาพหลักสูตรการใช้การประเมินระหว่างการสอน การวางแผนการสอน และการประยุกต์กิจกรรมในชั้นเรียนให้ทำงานประสานกัน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ถ้าองค์ประกอบไม่มีประสิทธิภาพ องค์ประกอบนั้นจะขัดขวางการเรียนรู้ของนักเรียน

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการประเมินเพื่อการเรียนรู้ และการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Formative/Assessment for learning)	การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Summative/Assessment of learning)
1. เกิดขึ้นระหว่างการสอน	1. เกิดขึ้นเมื่อสอบจบหน่วย
2. ตลอดเวลา	2. เป็นระยะ
3. ข้อมูลย้อนกลับพรรณนา	3. ข้อมูลย้อนกลับประเมิน
4. ไม่มีเกรด	4. มีเกรด
5. เน้นกระบวนการ	5. เน้นผลผลิต

ที่มา: โชติมา หนูพริก. (2553). การพัฒนาระบบการประเมินการเรียนการสอนคณิตศาสตร์สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. หน้า 94.

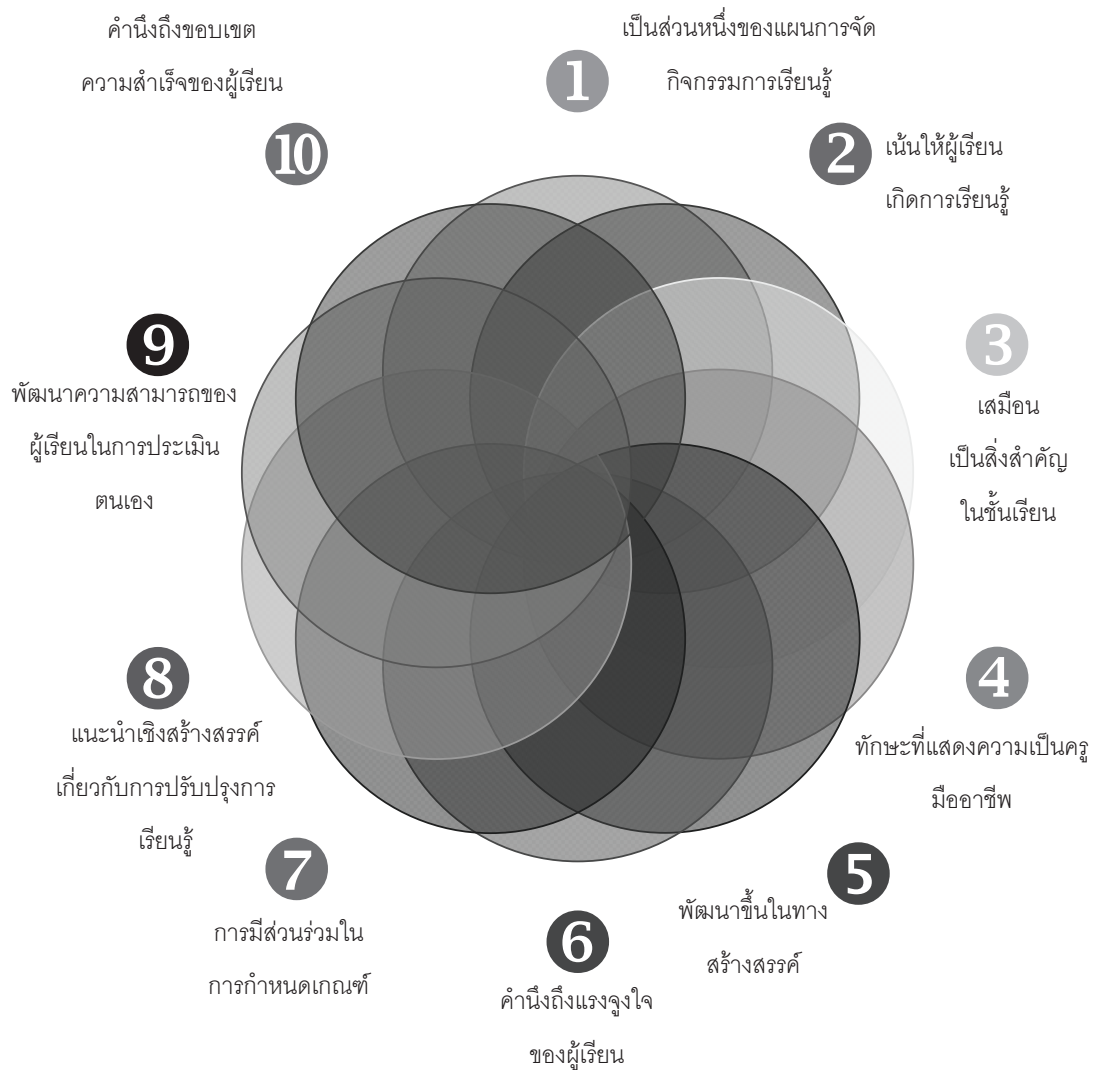
ดังนั้นการวัดและประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้จำเป็นต้องใช้เพื่อพัฒนาตัวผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้ว่าจะพัฒนาหรือปรับปรุงผลการเรียนของตนเองหลังจากรู้ผลการประเมินของตนเองแล้ว ซึ่งคุณครูจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับการประเมิน เพื่อความก้าวหน้าหรือกระบวนการ (Formative Evaluation)

ตารางที่ 2 ประเภท เป้าหมาย และลักษณะของการประเมิน

ประเภทการประเมิน	เป้าหมายการประเมิน	ลักษณะของการประเมิน
การวัดและประเมินเพื่อการ พัฒนา (Formative Assessment)	การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) คือกระบวนการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ ที่ดำเนินการโดยครูและผู้เรียนในการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการประเมินเพื่อระบุและวินิจฉัยจุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุงของผู้เรียน ผู้การปรับปรุงการเรียนรู้หรือการทำงานของนักเรียน จนผู้เรียนสามารถปรับปรุงวิธีการเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้ในขั้นตอนต่อไปให้สำเร็จได้	- เกิดขึ้นก่อนเริ่มการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ครูสามารถตัดสินความพร้อมของผู้เรียนที่จะเรียนรู้องค์ความรู้และทักษะกระบวนการใหม่ และให้ข้อมูลสารสนเทศที่น่าสนใจแก่ผู้เรียนและการเรียนรู้ที่ผู้เรียนพึงพอใจ - เกิดขึ้นบ่อยและต่อเนื่องระหว่างการเรียนรู้การสอน ขณะที่ผู้เรียนยังคงกำลังได้เรียนรู้องค์ความรู้และปฏิบัติงานตามทักษะ
	การประเมินขณะการเรียนรู้ (Assessment as Learning) คือ กระบวนการประเมินที่นักเรียนได้วิเคราะห์จุดอ่อน-จุดแข็งด้วยตนเองเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้และผลงานของตนเองได้ ด้วยการส่งเสริมให้นักเรียนสะท้อนความรู้ความสามารถของตนเอง ประเมินการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้วิธีใช้การประเมินเพื่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ จนผู้เรียนกลายเป็นผู้ประเมินตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้สามารถควบคุมการรู้คิดของตนเองได้ในที่สุด	- เกิดขึ้นบ่อยและต่อเนื่องระหว่างการเรียนรู้การสอน ด้วยการสนับสุนนตัวแบบ และแนะนำจากครูอย่างต่อเนื่อง อาทิ - เพื่อประเมินทักษะทั่วไปของนักเรียนด้วยตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการคิดขั้นสูงที่กำหนดให้เป็นเป้าหมายการเรียนรู้หนึ่ง - ผู้สอนให้ข้อมูลป้อนกลับที่สนับสนุนในการเรียนรู้ของผู้เรียนมีศักยภาพมากขึ้น - ผู้เรียนประเมินตนเองโดยได้ตรวจสอบเป้าหมายการเรียนรู้ที่ได้กำหนดร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับครูอย่างต่อเนื่อง
การวัดและประเมินเพื่อสรุปผล การเรียนรู้ (Summative Assessment)	การประเมินผลการเรียนรู้ (Assessment of Learning) คือ การใช้หลักฐานการเรียนรู้เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการเทียบกับเกณฑ์ หรือมาตรฐานการเรียนรู้	- เกิดขึ้นตอนจบปลายภาค/ปลายปี - เพื่อประเมินว่านักเรียนรอบรู้ตามเนื้อหาและทักษะในรายวิชาได้เพียงไร - เพื่อตัดสินผลการเรียนโดยเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานการเรียนรู้

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). เอกสารประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ: พัฒนานุคลากรครูและศึกษานิเทศก์ด้านเทคนิคการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. หน้า 22.

หลักการประเมินเพื่อการเรียนรู้

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). เอกสารประกอบการฝึกอบรม
เชิงปฏิบัติการ: พัฒนานุคลากรครูและศึกษานิเทศก์ด้านเทคนิค การประเมินเพื่อพัฒนา
การเรียนรู้. หน้า 24.

ตารางที่ 3 หลักการประเมินเพื่อการเรียนรู้

หลักการ	แนวคิด
หลักการที่ 1 การประเมินผลเพื่อ การเรียนรู้ควรเป็นส่วนหนึ่ง ของการวางแผนการสอน และการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูควรให้โอกาสทั้งผู้เรียนและครูได้รับและใช้ข้อมูล สารสนเทศเกี่ยวกับความก้าวหน้าไปถึงเป้าหมายการเรียนรู้การวางแผนควร ประกอบด้วยกลวิธีที่เชื่อมั่นได้ว่าผู้เรียนเข้าใจเป้าหมายที่ผู้เรียนกำลังทำให้สำเร็จลง และเข้าใจในเกณฑ์ที่จะถูกนำมาใช้ประเมินการทำงานของนักเรียน วิธีการที่พวกเขาจะ ได้รับข้อมูลป้อนกลับ หรือวิธีการที่ผู้เรียนจะได้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินการเรียนรู้ ของพวกเขาเอง ครูผู้สอนจึงควรวางแผนวิธีการช่วยเหลือให้ผู้เรียนเกิดความก้าวหน้า ในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้
หลักการที่ 2 การประเมินผลเพื่อการเรียนรู้ ควรเน้นไปที่วิธีการให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้	กระบวนการเรียนรู้ต้องอยู่ภายในจิตใจทั้งของผู้เรียนและครู ในขณะที่มีการวางแผน การประเมินรวมทั้งในขณะที่มีภาระที่แจ่มชัดเกี่ยวกับหลักฐานการเรียนรู้ ผู้เรียนควรจะต้องตระหนักเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ของตนเองเท่าๆ กับสิ่งที่เขาได้เรียนรู้
หลักการที่ 3 การประเมินผลเพื่อการเรียนรู้ ควรแสดงให้เห็นว่าเป็นเสมือน สิ่งสำคัญในชั้นเรียน	มีกิจกรรมการวัดประเมิน (Assessment) มากมายที่ครูและผู้เรียนทำในชั้นเรียน ดังเช่น ชิ้นงานและการที่ผู้เรียนซักถามเพื่อแสดงให้เห็นถึงองค์ความรู้ ความเข้าใจและทักษะ ของพวกเขา สิ่งที่ผู้เรียนพูดหรือทำจะถูกละเลย ตีความหมาย และตัดสิน สิ่งดังกล่าว เหล่านี้เกิดขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นถึงวิธีการเรียนรู้ที่ปรากฏขึ้นในตัวผู้เรียน กระบวนการ เรียนรู้เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินกิจกรรมประจำวันในชั้นเรียนที่จำเป็นยิ่ง อีกทั้ง ผู้เรียนและครูควรร่วมกันสะท้อน พูดคุย และร่วมกันตัดสินได้
หลักการที่ 4 การประเมินผลเพื่อการเรียนรู้ เป็นทักษะสำคัญที่แสดงความเป็น มืออาชีพของครู	ครูมืออาชีพกำหนดให้มีองค์ความรู้และทักษะในเรื่อง การวางแผนการประเมิน การสังเกตการเรียนรู้ การตีความหลักฐานแห่งการเรียนรู้ (Evidence of Learning) ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้เรียน และสนับสนุนผู้เรียนในการประเมินตนเอง (Self-Assessment) ครูจึงควรได้รับการสนับสนุนในการพัฒนาทักษะเหล่านี้อย่าง ต่อเนื่องสู่การพัฒนาความเป็นมืออาชีพ
หลักการที่ 5 การประเมินผลเพื่อการเรียนรู้ ควรตอบสนองได้งายแลพัฒนาขึ้น ในทางสร้างสรรค์ เนื่องจาก ไม่ว่าการประเมินผลใดๆ ย่อมเกิดผลกระทบต่อความรู้สึก	ครูควรตระหนักถึงผลกระทบ (ความคิดเห็น คะแนน ระดับผลการเรียน) มีผลต่อ ความมั่นใจและความกระตือรือร้นของผู้เรียน และผู้สอนควรให้ข้อมูลย้อนกลับ ในทางสร้างสรรค์เท่าที่จะเป็นไปได้ ข้อคิดเห็นที่เน้นไปที่การทำงานของนักเรียนมากกว่า ตัวผู้เรียนช่วยให้การเรียนรู้และแรงจูงใจพัฒนาขึ้น

ตารางที่ 3 หลักการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (ต่อ)

หลักการที่ 6 การประเมินผลควรคำนึงถึงความสำคัญกับแรงจูงใจของผู้เรียน	การประเมินที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจด้วยการให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าและผลสำเร็จมากกว่าความล้มเหลว การเปรียบเทียบกับผู้เรียนคนอื่นที่เก่งกว่าไม่น่าจะทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจขึ้นได้ แต่กลับทำให้ผู้เรียนรู้สึกไม่ดี และคิดล้มเลิกที่จะพัฒนาความก้าวหน้า วิธีประเมินผลสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจด้วยการรักษาความเป็นตัวของตัวเองไว้จากการให้ทางเลือก ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นไปในทางสร้างสรรค์ และสร้างโอกาสให้กำหนดทิศทางด้วยตัวเอง
หลักการที่ 7 การประเมินผลเพื่อการเรียนรู้ควรส่งเสริมให้เกิดความรับผิดชอบที่ผู้เรียนรู้ตามเป้าหมายและแบ่งปันความเข้าใจในเกณฑ์ที่ผู้เรียนจะถูกประเมิน	สำหรับการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพที่จะเกิดขึ้น ผู้เรียนจำเป็นต้องเข้าใจในสิ่งที่ผู้เรียนกำลังพยายามทำให้สิ่งนั้นประสบความสำเร็จ หรือต้องการให้มันสำเร็จ ความเข้าใจเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเป้าหมายและมีส่วนร่วมในการระบุเกณฑ์สำหรับประเมินความก้าวหน้า การสื่อสารเกณฑ์การประเมินจะเกิดขึ้นเมื่อครูและนักเรียนได้ร่วมกันอภิปรายเกณฑ์ ถึงคำศัพท์ที่ใช้ที่ผู้เรียนจะสามารถเข้าใจได้ จัดหาตัวอย่างที่บรรลุดตามเกณฑ์การประเมิน และให้ผู้เรียนมีส่วนในการประเมินตนเองและประเมินเพื่อน
หลักการที่ 8 ผู้เรียนควรได้รับการแนะนำเชิงสร้างสรรค์เกี่ยวกับวิธีที่จะปรับปรุง	ผู้เรียนต้องการข้อมูลสารสนเทศและการแนะนำเพื่อที่จะวางแผนขั้นตอนในการเรียนรู้ของพวกเขาต่อไป ดังนั้น ครูควรที่จะหาจุดเด่นของผู้เรียนและให้คำปรึกษาถึงวิธีที่จะพัฒนาผู้เรียน ซึ่งต้องชัดเจนและเป็นไปอย่างสร้างสรรค์เกี่ยวกับจุดที่ควรพัฒนา ให้โอกาสผู้เรียนปรับปรุงการทำงานของนักเรียน
หลักการที่ 9 การประเมินผลเพื่อการเรียนรู้พัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการประเมินตนเองเพื่อให้ผู้เรียนได้สะท้อนและบริหารจัดการตนเองได้	ผู้เรียนที่เป็นอิสระจะมีความสามารถในการค้นหาและเพิ่มทักษะ องค์ความรู้ และความเข้าใจใหม่ ๆ ผู้เรียนเหล่านั้นจะง่วนอยู่กับการสะท้อนความคิดด้วยตนเอง ครูควรจัดให้ผู้เรียนตามความต้องการและความสามารถด้วยการแนะนำการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการพัฒนาทักษะในการประเมินตนเอง
หลักการที่ 10 การประเมินผลเพื่อการเรียนรู้ควรถูกใช้เพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกคนในการเรียนรู้ควรคำนึงถึงขอบเขตความสำเร็จของผู้เรียนทุกคน	การประเมินผลเพื่อการเรียนรู้ควรถูกใช้เพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกคนในเนื้อหาทั้งหมดของกิจกรรมทางการศึกษา และเพิ่มศักยภาพให้กับผู้เรียนทุกคนได้ประสบความสำเร็จที่ดีที่สุดของผู้เรียนแต่ละคน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). เอกสารประกอบกรรณิการอภิปรายเชิงปฏิบัติการ: พัฒนาบุคลากรครูและศึกษานิเทศก์ ด้านเทคนิคการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. หน้า 25-27.

จากหลักการประเมิน 10 ข้อข้างต้น ควรมีองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้เกิดขึ้นในชั้นเรียน ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 เทคนิคการใช้คำถาม (Questioning Technique)

องค์ประกอบที่ 2 การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน (Providing Feedback to Learner)

องค์ประกอบที่ 3 การให้ผู้เรียนประเมินตนเองและการประเมินโดยเพื่อน (Self and Peer - Assessment)

บทสรุป

การประเมินผลแนวคิดใหม่ ประกอบด้วย (1) การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning: AfL) เป็นการนำการประเมินมาเป็นเครื่องมือช่วยเหลือพัฒนาความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างการทำกิจกรรม ซึ่งถือเป็นการวัดและประเมินผลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ได้รับการยอมรับและนำไปใช้อย่างกว้างขวางทั่วโลก ว่าสามารถทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างแท้จริงอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน มีผลงานวิจัยจำนวนมากยืนยันจากสถาบันทางการศึกษาที่มีชื่อเสียง ให้ผลตรงกันในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ไตรรงค์ เจนการ, 2549: 1) (2) การประเมินขณะการเรียนรู้ (Assessment as Learning: AaL) คือมองการประเมินผลเป็นเรื่องเดียวกันกับการจัดการเรียนรู้ และ (3) การประเมินการเรียนรู้ (Assessment of Learning: AoL) เป็นการประเมินที่เน้นการตัดสินผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการประเมินผลที่เราคุ้นเคยและใช้อยู่เป็นประจำ

การประเมินเพื่อการเรียนรู้จึงเป็นองค์ประกอบหลักของการเรียนรู้และการสอน มีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับครูในการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลพัฒนาในตัวนักเรียนได้อย่างดีที่สุด สอดรับกับทฤษฎี Constructivism

สามารถบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน เมื่อปรับเปลี่ยนการเรียน การสอน การวัดและประเมินผลก็ต้องปรับเปลี่ยนตาม การประเมินเพื่อการเรียนรู้จึงสามารถใช้ได้ผลดีกับนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการประเมินตามแนวคิดนี้ ครูเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนรายบุคคล เพื่อกระตุ้นและช่วยเหลือให้บรรลุผลการเรียนตามเป้าหมายเป็นลำดับขั้นไป และถ้าจะให้ประสบผลสำเร็จอย่างแท้จริง ต้องนำมาใช้ร่วมกับระบบ PLC (Professional Learning Community) โดยผู้บริหารให้การส่งเสริมสนับสนุน คอยกำกับติดตาม (Monitoring) และการดูแลช่วยเหลือแนะนำ (Mentor) อย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ ที่สำคัญครูเองต้องยอมรับการเปลี่ยนแปลง ให้ความร่วมมือรับผิดชอบ มุ่งมั่นอดทนที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ซึ่งเมื่อนำไปปฏิบัติก็จะสามารถทำการวัดและประเมินผลนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ คุณภาพผู้เรียนก็จะสูงขึ้นอย่างแน่นอน

เอกสารอ้างอิง

- โชติมา หนูพริก. (2553). การพัฒนาระบบการประเมินการเรียนการสอนคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ไตรรงค์ เจนการ. (2549). การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning). กลุ่มส่งเสริมการเรียนการสอนและประเมินผล สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). **เอกสารประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ: พัฒนาบุคลากรครูและศึกษานิเทศก์ ด้านเทคนิคการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้** ระหว่างวันที่ 20-22 ธันวาคม 2557 ณ โรงแรมรอยัลซิติ้กรุงเทพมหานคร. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556) **หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพการประเมินความสามารถด้านการคิดสำหรับครูและศึกษานิเทศก์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Assessment Reform Group. (2002). **Assessment for Learning: 10 Principles**. Cambridge : University of Cambridge Faculty of Education.
- Brookhart, S. M. (2008). **How to give effective feedback to your students**. ASCD: Alexandria, VA, USA.
- Carol Ann Tomlinson. "The Bridge Between Today's Lesson and Tomorrow's" **Educational Leadership** 2014, VOL.71 NO.6 March.
- Stiggins, R. J., Arter J. A., Chappuis J. and Chappuis S.. (2004). **Classroom assessment for student learning**. Assessment Training Institute: Portland, OR, USA.